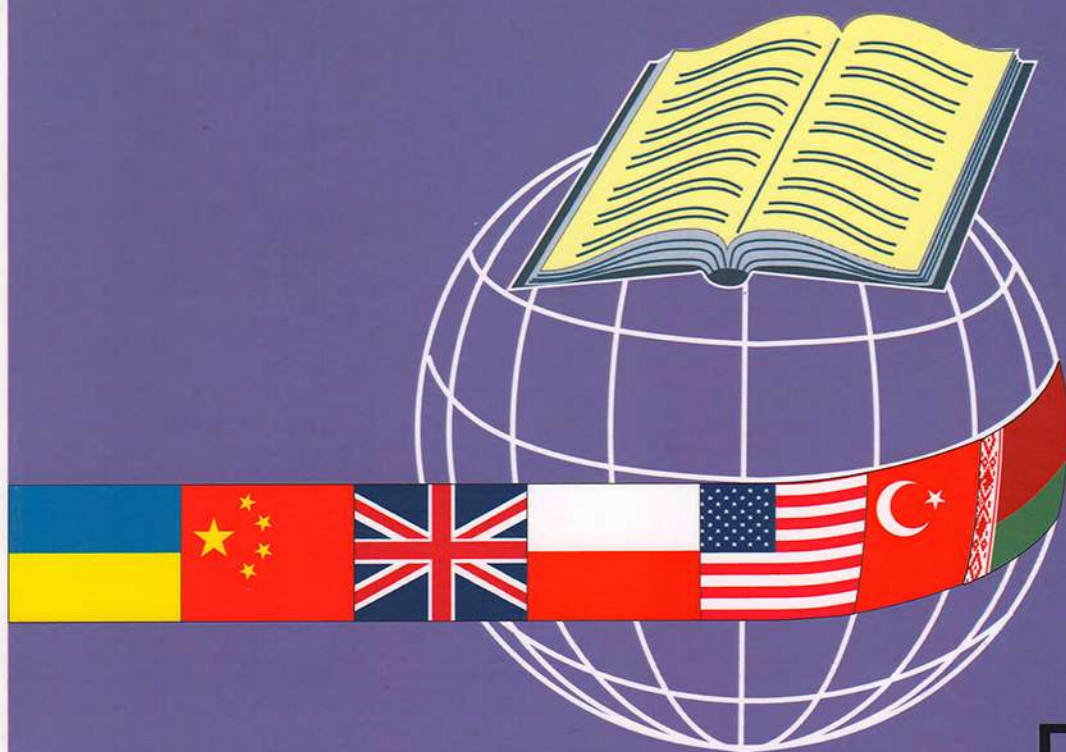

НАУКА І ОСВІТА

SCIENCE AND EDUCATION

НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

Науково-практичний журнал
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені К. Д. УШИНСЬКОГО

Педагогіка

6'2016/СХХХVІІ

НАУКА І ОСВІТА

НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

6/ СХХХVІІ, 2016

- ПЕДАГОГІКА -

Науково-практичний журнал
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
Рік заснування – жовтень 1997.
Наказом Міністерства освіти і науки України №1328 від 21.12.2015 р.
журнал внесено до Переліку фахових видань України за педагогічними науками.
Наказом Міністерства освіти і науки України №1328 від 21.12.2015 р.
журнал внесено до Переліку фахових видань України за психологічними науками.

Редакційна Колегія

Чебикін Олексій,

доктор психологічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України (головний редактор) (Україна),

Давидович Ніцца, доктор педагогічних наук, професор (заступник гол. редактора, педагогіка) (Ізраїль),

Бедний Григорій, доктор психологічних наук, професор (США),

Богданова Інна, доктор педагогічних наук, професор (Україна),

Богуш Алла, доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України, Заслужений діяч науки і техніки України (Україна),

Велитченко Леонід, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Казанжи Марія, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Карпова Елла, доктор педагогічних наук, професор (Україна),

Курлянд Зінаїда, доктор педагогічних наук, професор (Україна),

Линенко Алла, доктор педагогічних наук, професор (Україна),

Максименко Юрій, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Мартинова Раїса, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна),

Масанов Анатолій, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Плох Віктор, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Прохоров Олександр, доктор психологічних наук, професор (Росія),

Саннікова Ольга, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Симоненко Світлана, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Снігур Людмила, доктор психологічних наук, професор (Україна),

Турбовський Яків, доктор педагогічних наук, професор (Росія),

Чижик Олександр, доктор психологічних наук, професор (США),

Анна Балюк (відповідальний секретар).

ББК 74я 54
Н 34
УДК 37 (05) "54-02"

Журн. науково-практичний.
Педагогіка і психологія.
Зареєстровано 11.06.1997 р.
Серія КВ №2802
Перереєстровано 12.08.2014
Серія КВ № 20928-10728 ПР
© Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського, 2014

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
вченою радою Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
30.06.2016 р. (Протокол №12).

Здано до набору 04.07.2016 р. Підп. до друку 11.07.2016.

Формат 60x90/16. Папір друк. №1.

Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 21. Ум. друк. арк. 10.

Наклад: до 500 прим. Зам. № 86.

Комп'ютерна верстка: Анна Балюк.

Редакція англійських текстів: Анна Балюк.

Адреса редакції:

65020 Одеса, вул. Старопортофранківська, 26,
тел. +38 (048) 723-40-98

E-mail: naukaiosvita2006@rambler.ru

Веб-сайт: <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/>

SCIENCE AND EDUCATION

6/ CXXXVII, 2016

- PEDAGOGY -

Academic Journal of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky.
Foundation year – October, 1997.

By the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine №1328 of December, 21, 2015
the journal is included in the list of Specialized Editions of Ukraine on Pedagogical sciences.

By the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine №1328 of December, 21, 2015
the journal is included in the list of Specialized Editions of Ukraine on Psychological sciences.

Editorial board

Oleksiy Chebykin,

Doctor of Psychology, professor, academician of

National Academy of Educational Sciences of Ukraine (*editor-in-chief*), (Ukraine),

Nitza Davidovich, Doctor of Pedagogy, professor, (*assistant editor, Pedagogy, Methodology*), (Israel),

Gregory Bednyi, Doctor of Psychology, professor (USA),

Inna Bohdanova, Doctor of Pedagogy, professor (Ukraine),

Alla Bohush, Doctor of Pedagogy, Professor, Academician of the National

Academy of Educational Sciences of Ukraine, Honored worker of science and technology of Ukraine (Ukraine),

Leonid Velytchenko, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Mariia Kazanzhy, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Ella Karpova, Doctor of Pedagogy, professor (Ukraine),

Zinaida Kurliand, Doctor of Pedagogy, professor (Ukraine),

Alla Lynenko, Doctor of Pedagogy, professor (Ukraine),

Yurii Maksymenko, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Raisa Martynova, Doctor of Pedagogy, professor,

Corresponding Member of National Academy of Educational Sciences of Ukraine (Ukraine),

Anatolii Masanov, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Viktor Plokhikh, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Oleksandr Prokhorov, Doctor of Psychology, professor (Russia),

Olha Sannikova, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Svitlana Symonenko, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Liudmyla Snihur, Doctor of Psychology, professor (Ukraine),

Yakiv Turbovskyyi, Doctor of Pedagogy, professor (Russia),

Oleksandr Chyzyk, Doctor of Psychology, professor (USA),

Anna Baliuk (executive editor).

BBC 74я 54

H 34

UDC 37 (05) "54-02"

Scientific and practical journal.

Pedagogy and Psychology.

Registered on June 11, 1997.

Series KB № 2802

Reregistered on August 12, 2014.

Series KB № 20928-10728 ПП

© South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky, 2014

Recommended for printing and distributing via Internet

by Academic Council of South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky, 30.06. 2016 (Minutes №12).

Submitted for type-setting on 04.07.2016.

Signed for printing on 11.07.2016.

Format 60x90/16. Printing paper №1.

Offset printing. Accounting and publishing sheet 21.

Conv. printing sheet 10.

Circulation up to 500 copies. Order № 86.

Computer layout by Anna Baliuk.

English texts edited by Anna Baliuk.

Editorial office address:

26, Staroportofrankivska Str., Odesa, 65020;

Tel. +38 (048) 723-40-98

E-mail: naukaivosvita2006@rambler.ru

Website: <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/>

*Ольга Вікторівна Бикова
аспірант кафедри хореографії та художньої культури,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
вул. Садова, 28, м. Умань, Україна*

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-РИТМІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ

В статті, на основі проведеного аналізу літературних джерел, розглянуто значення мистецтва танцю і музики у розвитку музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-хореографів. Запропоновано власне визначення поняття «музично-ритмічні здібності майбутніх педагогів-хореографів». Виокремлено їх структурні компоненти. Проаналізовано курс «Ритміка та музичний рух» у розвитку зазначених здібностей.

Ключові слова: ритміка, музичне мистецтво, майбутні педагоги-хореографи, музично-ритмічні здібності, хореографія, творчий потенціал, мистецтво танцю, ритм.

Постановка проблеми та її наукове значення. Сьогодні змінився тип соціального замовлення суспільства щодо особистості випускника освітніх установ. Світова освітня система в якості пріоритетної мети визначає формування особистості з високим інтелектуальним та творчим потенціалом, здатної швидко інтегруватися у сучасний світ високих технологій та інформації, застосовувати отримані знання на практиці і досягати високих результатів у різних галузях професійної діяльності.

Нові пріоритети в мистецькій освіті визначають необхідність удосконалення підготовки студентів у вишах. Тому важливим завданням вищої педагогічної освіти є підготовка фахівця, що володіє навичками професійної діяльності, які дозволяють швидко адаптуватися в соціумі й бути конкурентоспроможним на ринку праці.

З огляду на це особливої уваги набуває розвиток музично-ритмічних здібностей, які є невід'ємним (основним) компонентом індивідуальних

творчих здібностей майбутніх педагогів-хореографів, що в свою чергу сприяє формуванню творчого потенціалу особистості фахівця.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемі розвитку творчої особистості, її потенційних можливостей, здібностей, властивостей, характерних рис присвячена велика кількість фундаментальних праць вітчизняних та зарубіжних науковців.

Значний внесок в дослідження окресленої проблеми, внесли такі вчені, як Р. Альтшуллер, В. Андрєєв, Л. Венгер, Л. Виготський, В. Дружиніна, В. Загвязинський, В. Кан-Калік, Д. Кірнос, Л. Лузіна, А. Мелік-Пашаєв, Р. Петрова, В. Шадриков та ін.

В сучасній науці докладно вивчено зміст і структура творчих здібностей майбутніх вчителів, намічені основні шляхи і методи їх професійного становлення (О. Абдулліна, Ю. Бабанський, Н. Кічук, Н. Кузьміна, С. Сисоєва, В. Сластьонін). Водночас, у науковій літературі здебільшого досліджувались формування професійних умінь майбутніх учителів хореографії (О. Бурля, С. Забрєдовський, О. Мартиненко, Б. Стасько, О. Таранцева та ін.); формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії (Л. Андрощук), формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів хореографії (Т. Сердюк), формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії (С. Куценко), формування педагогічних переконань майбутніх учителів музики і хореографії (Ю. Ростовська). Попри значну увагу науковців до питань підготовки майбутніх учителів хореографії, проблемі розвитку музично-ритмічних здібностей як складової індивідуальних творчих здібностей майбутніх педагогів-хореографів не приділена значна увага.

Тож **метою статті** є дослідження розвитку музично-ритмічних здібностей майбутніх учителів хореографії та виокремлення їх структури як основного компоненту індивідуальних творчих здібностей майбутніх педагогів-хореографів. Відповідно до мети були визначені наступні **завдання**: проаналізувати рівень розробленості даної проблеми в психолого-

педагогічній літературі; визначити сутність та структуру музично-творчих здібностей та проаналізувати значення дисципліни «Ритміка та музичний рух» у розвитку музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-хореографів.

Для вирішення поставлених завдань використано методи: аналітичний – для вивчення мистецтвознавчої, психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми; метод систематизації, класифікації та узагальнення – для визначення сутності музично-ритмічних здібностей майбутніх учителів хореографії; системно-структурний метод – для виявлення структури музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-митців.

Виклад основного матеріалу. З точки зору науковців, музично-ритмічні здібності – це така психологічна особливість індивіда, що відповідає за можливість успішного виконання ним музичної діяльності. Розвивати музично-ритмічні здібності означає більш успішно формувати гармонійно розвинену особистість. Якості, що формуються під впливом розвитку зазначених здібностей, носять універсально-особистісний характер, здатний позначитися в будь-якому вигляді у подальшій професійній діяльності.

На нашу думку, музично-ритмічні здібності особистості розкриваються і формуються лише в активній творчій діяльності, яка вимагає нестандартності мислення, вміння по-новому підійти до вирішення вже відомих задач. Творча діяльність можлива лише при наявності дослідницького стилю мислення, при позбавленні наслідування та шаблону в діях.

У ході теоретичного аналізу наукового доробку А. Готсдінера, Д. Кабалевського, Б. Теплова, В. Шадрікова, М. Шацького та ін., ми визначили своє поняття музично-ритмічних здібностей за яким – *це індивідуально-психологічні особливості людини, що зумовлюють успішне функціонування музично-ритмічної діяльності, яка виражається в умінні відображати у русі емоційну образність музики.* Існує ряд філософських, психолого-педагогічних і естетичних праць присвячених розвитку музичних

здібностей, зокрема Н. Ветлугіної, В. М'ясищева, К. Сішора, Р. Тарасова, К. Тарасової, та ін., які визначали свою структуру музичних здібностей. У структурі музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-хореографів ми виокремили саме ті компоненти, що розвиваються на заняттях з фахової підготовки студентів та є складовою індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів хореографії. Це почуття ритму, музично-ритмічна пам'ять, музичне відчуття та сприйняття.

Музично-ритмічна пам'ять – поняття синтетичне, це злиття в одне ціле слухових і м'язових властивостей запам'ятовування. Музично-ритмічна пам'ять на основі музично-слухових уявлень дозволяє запам'ятати рухи, їх напрямок, швидкість, а також такі почуття, як довготу, послідовність і ступінь напруги м'язів. За здатність до сприймання і уявлення музичних образів відповідає музичне відчуття та сприйняття. Під почуттям ритму ми розуміємо здатність особистості рухово переживати музику, відчувати емоційну виразність музичного ритму і точно його відтворювати. На нашу думку, саме ці компоненти, що пов'язані з музичним сприйняттям і відтворенням ритмічного руху, утворюють ядро музично-ритмічних здібностей майбутніх учителів хореографії.

Практика роботи у виші та спостереження за майбутніми педагогами-хореографами свідчить про те, що сучасні студенти, не дивлячись на творчій підхід та досконалість у володінні різними видами інформаційних комунікативних засобів, потребують творчості і в засобах самовираження. Насичений матеріал дисциплін за фахом та індивідуальна творча робота допомагають їм гармонійно виразити себе, своє ставлення до оточуючого світу, тобто творчість за природою необхідна людині.

Всі види художньо-творчої діяльності забезпечують глибокий вплив на особистість. Наше дослідження присвячено розвитку музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-хореографів з огляду на те, що:

– по-перше, музика має сильний емоційний вплив та є засобом виховання емоцій художньої культури особистості;

– по-друге, ритміка є синтетичним за своєю природою видом діяльності, що об'єднує декілька видів мистецтв (музику, пантоміму, пластику, танець) в єдине художнє ціле.

В історичному процесі розвитку суспільства музика і танець є невід'ємним засобом відображення дійсності людства. Мистецтво танцю і музика з моменту свого зародження існували і розвивалися в нерозривній єдності. Обидва мистецтва мають глибоке споріднення, образна природа яких схожа за аналогією. Їх взаємозв'язок і взаємовплив у всіх сферах, і особливо у галузі виконавства, були безперечними та зберігалися протягом століть.

Музика спирається на виразність інтонацій людської мови, а хореографія на виразність рухів людського тіла. Ні той ні інший види мистецтв при цьому не відтворюють конкретних побутових інтонацій і рухів. Спільність образної природи створює можливість з'єднання музики та хореографії в єдиний художній твір. Музика посилює виразність танцювальної пластики, дає їй емоційну та ритмічну основу. Танець не відтворює музику досконально, він існує на її основі, виконується в синтезі з нею і виражає її. Це полягає у відповідності образного характеру танцю, образним характером музики. Завдяки логіці музичного розвитку народжується емоційний образ, який в танці є пластичним. Хореографія і музика споріднені, як мистецтва, що розвиваються в часі, тому, і в тому і в іншому мистецтві величезну роль у створенні образу відіграє *ритм*.

Музичне мистецтво та мистецтво танцю володіють можливостями проникати у глибину душі, розкриваючи щось загальне. Слід пригадати культуру та мистецтво стародавньої Греції, в якій танець, музика і співи були єдиним мистецтвом. Античний танець ґрунтувався на суворому дотриманні ритму, на поєднанні ритмічного кроку і належних рухів рук. Танці були обов'язковим навчальним предметом у гімназіях. Вважалося, що муза танцю Терпсіхора, супутниця бога гармонії Аполлона, вчить душу правильно поєднуватися з тілом. Пози і рухи повинні бути красиві і гармонійні, танець

повинен відображати настрій думки і почуття. Тому є природним поєднання музики і танцю в одну систему музично-ритмічного виховання.

Маючи свою насичену історію розвитку, система музично-ритмічного виховання є універсальною. Її засновником вважається швейцарський музикант, композитор і педагог Еміль Жак-Далькроз (1865-1950), який висунув ідею використання рухів під музику як засобу формування загальної музичності дітей. Викладаючи музично-теоретичні та практичні дисципліни в Женевській консерваторії Е. Жак-Далькроз звернув увагу на той факт, що у багатьох учнів не розвинене почуття ритму. Розробивши комплекс ритмічних вправ, який він назвав «Сольфеджіо для тіла», Далькроз прагнув розвинути в учнів гарну слухо-рухову реакцію, здатність безпосередньо й адекватно відповідати рухом на звучну музику.

Уявляючи людину як єдність душевних і фізичних сил, Далькроз вважав, що якщо тіло виховується фізичними вправами, то «дух» виховується музикою, яка є рухом у часі, а мелодія – ритмічним чергуванням звуків. Ритм в музиці і ритм в пластиці дуже тісно пов'язані, оскільки у них спільна основа – рух. Ритм – тіло музики, його стрижень, тому допомагає знайти правильний сенс закладений композитором. Тільки відчувши ритм та пропустивши його через себе, можна зрозуміти сенс музики.

Тому на нашу думку одним із засобів розвитку музично-ритмічних здібностей студентів у виші є дисципліна «Ритміка та музичний рух». Заняття ритмікою є однією зі складових професійної підготовки фахівця в галузі хореографія. Вони спрямовані на вдосконалення музичної і рухової культури студентів. В основі дисципліни «Ритміка та музичний рух» лежить принцип цілісного, активного і емоційного сприйняття музики, тісного взаємозв'язку музики і руху. Ритміка – це початок, база, поштовх для фізичної форми студентів, для майбутнього стилю та ритму їх життя. Ритміка сприяє гармонійному розвитку особистості, досягненню духовної та фізичної досконалості.

Програмою передбачено вивчення теорії та методики музично-ритмічного та хореографічного виховання особистості. У відповідності до вимог державного стандарту предмет покликаний виховати у студентів емоційно-усвідомлене відношення до музики, сприяти розвитку музичності, відчуттю ритму, внутрішнього слуху, вдосконаленню якості рухів, їх ритмічності і координованості, пластичності і виразності, свободи, легкості та витонченості. Завдяки ритміці ефективно розвиваються музично-ритмічні здібності, незалежність і синхронність рухів, швидкість реакції, рухово-просторова увага, аналітико-синтетична вправність, вміння концентрувати увагу та розподіляти її. А також емоційна вразливість [1].

Але головна мета дисципліни «Ритміка та музичний рух» полягає у формуванні творчого, професійно грамотного фахівця в області хореографічного та музично-ритмічного виховання. В ході навчального процесу виявляється комплексний вплив на студентів: підвищення загальної і спеціальної хореографічної підготовленості; збагачення професійними знаннями, вміннями і навичками, виховання особистості вчителя.

Усвідомлення функціональної значущості ритму як основного «енергоносія» дуже важливо для студента-хореографа, який анімує, втілює і одухотворяє задум композитора і допомагає глядачу в його прагненні розкрити і пережити драматургію танцювального номеру та музичного твору. У такому випадку музичний ритм, будучи невід'ємною частиною музики, яка породжує рух, виступає в новому ракурсі, тобто відтворюється як би заново, як ритм танцювального руху, руховий, пластичний і тим самим вносить істотне доповнення до уяви про музичний ритм у цілому.

Ритмічний компонент музики, в силу своєї узагальнюючої спрямованості, може стати основою системного підходу до системи музично-ритмічного виховання. Через конкретне знання про ритм (у різних національних культурах, індивідуальних стилях композиторів та виконавців хореографічних номерів) можна вийти на більш широкий рівень теоретичних

уявлень і розуміння мистецтва музики і танцю, чого і вимагає сучасний рівень хореографічної освіти на всіх його етапах.

Включення курсу «Ритміка та музичний рух» у підготовку педагога-хореографа дає можливість: по-перше, розширити і поглибити знання про роль ритму в хореографії, з одного боку, як системного явища, а з іншого – як одного з елементів системно організованої музичної мови; по-друге, познайомитися з досягненнями, які накопичені музичною та хореографічною педагогікою в цій галузі, і забезпечити нове розуміння альтернативного, цілеспрямованого підходу до музично-ритмічного виховання особистості в майбутньому.

Слід зазначити вчених завжди цікавила проблема спеціальних (творчих) здібностей, їх сутність, можливість виявлення та розвитку. Окреслена проблема отримала широку теоретичну і практичну розробку в працях таких вітчизняних та зарубіжних учених, як Б. Ананьев, А. Біне, Н. Лейтес, А. Леонтьев, К. Платонов, В. М'ясищев, В. Роменець, О. Рудницька, С. Рубінштейн, Л. Терстоун, С. Сисоєва та ін.

Багато дослідників визначають здібності як синтез властивостей людської особистості, що відповідають вимогам діяльності і забезпечують успішність її виконання. За твердженням Б. Теплова, здібності є ті індивідуальні психологічні особливості, що відрізняють одну людини від іншої і мають відношення до успішності виконання тієї або іншої діяльності [3, с. 16]. Відомий вітчизняний та російський психолог, В. Шадриков, визначає здібності як сукупність індивідуальних якостей, що впливають на ефективність діяльності [5, с. 317].

У сучасній педагогіки та психології єдиного визначення індивідуальних здібностей не існує. Словник з педагогіки трактує їх як «індивідуально-психологічні властивості особистості, які при сприятливих умовах визначають успішність освоєння і продуктивність виконання якої-небудь діяльності». Творчі здібності – синтез властивостей і особливостей особистості, які характеризують ступінь їх відповідності вимогам певного

виду творчої діяльності і обумовлюють рівень її результативності. Такі здібності не зводяться до умінь і навичок, але дають можливість вирішувати творчі завдання, переносячи знання в нові ситуації [2].

Індивідуальні творчі здібності є результатом розвитку. Людина не народжується здатною до тієї чи іншої діяльності, її індивідуальні творчі здібності формуються, складаються, розвиваються в діяльності протягом життя під впливом навчання і виховання. Індивідуальні творчі здібності та діяльність тісно пов'язані з особистістю. Діяльність, представляє собою основу розвитку індивідуальних творчих здібностей. Слід наголосити, що між індивідуальними творчими здібностями та діяльністю існує подвійна залежність: з одного боку, індивідуальні творчі здібності індивіда виступають як результат його попередньої діяльності, з іншого боку – як передбачення і випередження його майбутньої діяльності.

Важливо підкреслити, що індивідуальні творчі здібності виявляються в інтересі, прагненні і емоційному відношенні до творчості, в якості знань, рівні розвитку інтелектуального мислення, уяви, самостійності і наполегливості у творчому пошуку та забезпечують створення суб'єктивно нового в тій чи іншій області. Під час розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутніх педагогів-хореографів у процесі фахової підготовки відбувається актуалізація зазначених здібностей (студенти легко та швидко можуть генерувати велику кількість ідей, знаходити нове в процесі творчості); формування творчого мислення, засвоєння сукупності знань, умінь (студенти самостійно аналізують умови завдання, висувають різні варіанти рішення і обґрунтовують оптимальний варіант його рішення), що визначає можливість творчої самореалізації та саморозвитку. У процесі розвитку творчих здібностей самореалізується особистість, що є важливим у становленні особистості професіонала.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Здійснений аналіз наукових джерел дає змогу визначити музично-ритмічні здібності майбутніх педагогів-хореографів як індивідуально-психологічні особливості

людини, що зумовлюють успішне функціонування музично-ритмічної діяльності, яка виражається в умінні відобразити у русі емоційну образність музики. Структурними компонентами музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-хореографів виступають почуття ритму, музично-ритмічна пам'ять, музичне відчуття та сприйняття. Являючись невід'ємною складовою індивідуальних творчих здібностей, музично-ритмічні здібності інтегрують у собі прояв музичного та хореографічного мистецтва. Розвивати індивідуальні творчі здібності майбутніх учителів хореографії значить, актуалізувати творчу діяльність студентів; формувати творче мислення, що визначає можливість творчої самореалізації та саморозвитку.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Подальшого аналізу потребує дослідження інтеграції предметів художнього циклу у фаховій підготовці студентів-хореографів вищих педагогічних навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніколаї Г. Ю. Ритміка: Навч. посібник / Г. Ю. Ніколаї, В. В. Ключко. – С.: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – 136 с.
2. Рапацевич Е. С. Современный словарь по педагогике / Е. С. Рапацевич. – Минск: Современное слово, 2001. – 927 с
3. Теплов, Б. М. Избранные труды / Б. М. Теплов. – М.: Педагогика, 1985. – 328 с.
4. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов. – М., 1947. – 334 с.
5. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека / В. Д. Шадриков. – М.: Логос, 1996. – 320 с.

REFERENCES

1. Nikolay, G. Yu. & Klyuchko, V. V. (2013). Rytmika [Rhythm]. Sumy: Vy`d-vo SumDPU imeni A. Makarenka [in Ukrainian].
2. Rapacevich, E. S. (2001). Sovremennyj slovar' po pedagogike [Modern dictionary on pedagogics]. Minsk: Sovremennoe slovo [in Russia].
3. Teplov, B. M. (1985). Izbrannyye trudy: Vol. 2 [Selected works]. Moskva: Pedagogika [in Russia].
4. Teplov, B. M. (1947). Psihologija muzykal'nyh sposobnostej [The psychology of musical abilities]. Moskva [in Russia].

5. Shadrikov, V. D. (1994). Psihologija dejatel'nosti i sposobnosti cheloveka [Psychology of activity and abilities of the person] (2nd ed.). Moskva: Logos [in Russia].

*Ольга Викторовна Быкова
аспирант кафедры хореографии и художественной культуры,
Уманский государственный педагогический
университет имени Павла Тычины,
ул. Садова, 28, г. Умань, Украина*

РАЗВИТИЕ МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ-ХОРЕОГРАФОВ

С точки зрения ученых, музыкально-ритмические способности – это индивидуальная психологическая особенность индивида, отвечающая за успешное выполнение им музыкальной деятельности. Качества, которые формируются под влиянием развития указанных способностей, носят универсально-личностный характер, способный сказаться в любом виде в дальнейшей профессиональной деятельности. Мы считаем, что музыкально-ритмические способности будущих учителей хореографии раскрываются и формируются только в активной творческой деятельности, при наличии исследовательского стиля мышления и при лишении подражания и шаблона в действиях.

Анализируя научные труды известных психологов и педагогов, мы дали свое определение музыкально-ритмическим способностям будущих педагогов-хореографов, – это индивидуально-психологические особенности личности, обуславливающие успешное функционирование музыкально-ритмической деятельности, которая выражается в умении выражать с помощью движений эмоциональную образность музыки. Дальнейшее изучение и синтез научной литературы позволил выделить в структуре анализируемой проблемы три основных компонента, которые образуют ядро музыкально-ритмических способностей будущих учителей хореографии. Это музыкально-ритмическая память, чувство ритма, музыкальное ощущение и восприятие.

В ходе практического исследования нами всесторонне изучалась система музыкально-ритмического воспитания Э. Жак-Далькроза, как универсальная система в сфере общего воспитания гармонично развитой личности. В рамках дисциплины «Ритмика и музыкальное движение» анализировалось значение курса в профессиональной подготовке студентов высших учебных заведений. Было выяснено, что в основе дисциплины «Ритмика и музыкальное движение» лежит принцип целостного, активного и эмоционального восприятия музыки, тесной взаимосвязи музыки и движения. Ритмика – это начало, база, толчок для физической формы студентов, для будущего стиля и ритма их жизни. Ритмика способствует

гармоничному развитию личности, достижению духовного и физического совершенства. Также была определена главная цель изучаемого предмета, которая заключается в формировании творческого, профессионально грамотного специалиста в области хореографического и музыкально-ритмического воспитания. В ходе учебного процесса было выявлено комплексное воздействие на студентов, а именно: повышение общей и специальной хореографической подготовленности; обогащение профессиональными знаниями, умениями и навыками, воспитание личности учителя.

В представленном научном исследовании так же анализируются индивидуальные творческие способности студентов. Автор статьи подчеркивает, что индивидуальные творческие способности будущих педагогов-хореографов проявляются в интересе, стремлении и эмоциональном отношении к творчеству, в качестве знаний, уровне развития логического и творческого мышления, воображения, самостоятельности и настойчивости в творческом поиске и обеспечивают создание субъективно нового в той или иной области. Во время развития индивидуальных творческих способностей будущих педагогов-хореографов в процессе профессиональной подготовки происходит актуализация указанных способностей, формирование творческого мышления, что и определяет возможность творческой самореализации и саморазвития. В процессе развития творческих способностей самореализуется личность, что является важным в становлении личности профессионала.

Ключевые слова: музыкально-ритмические способности, ритмика, музыкальное искусство, танец, индивидуальные творческие способности, хореография, ритмика и музыкальное движение.

Olga Bykova
postgraduate of the Department of choreography and artistic culture,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
28, Sadova Street, Uman, Ukraine

THE DEVELOPMENT OF MUSICAL-RHYTHMIC ABILITIES AS A PART OF INDIVIDUAL CREATIVE ABILITIES OF FUTURE TEACHERS OF CHOREOGRAPHY

Scientists consider musical-rhythmic abilities to be an individual psychological characteristic of a person that is responsible for successful performance of musical activities by this person. Features, formed during the development of listed abilities, have universal-personal character that can affect any kind of further professional work. We consider that musical-rhythmic abilities of future teachers of choreography are formed and developed only in the process of active creative work, if they have exploratory thinking and there is no imitation and they do not follow certain model in their actions.

After the analysis of scientific works by famous psychologists and pedagogues we gave our own definition of musical-rhythmic abilities of future teachers of choreography, – they are individual-psychological personal characteristics that determine successful performance of musical-rhythmic activity, expressed in ability to show emotional imagery of music with the help of movement. Further study and synthesis of scientific literature gave us opportunity to define three basic components in the structure of the issue assessed, which form the nucleus of musical-rhythmic abilities of future teachers of choreography. They are musical-rhythmic memory, sense of rhythm, sense and perception of music.

In the process of practical study we carefully examined the system of musical-rhythmic education of Emil Jaques-Dalcroze as a universal system in the sphere of general education of harmoniously developed personality. The meaning of the course of «Eurythmics and musical movement» in professional training of university students was analyzed. We discovered that the principle of integral, active and emotional perception of music and close correlation between music and movement make the basis of the subject «Eurythmics and musical movement». Eurythmics is the basis and momentum for students' physical form and their future lifestyle. Eurythmics contributes to harmonious development of personality and achievement of moral and physical perfection. The aim of the study is to form creative, competent and professional specialist in choreographic and musical-rhythmic education. In the teaching-learning process we discovered comprehensive impact on students, that is: growth of general and special choreographic qualification; professional learning, development of future teacher's personality.

In this scientific research individual creative abilities of students have been analyzed. The author of the article points out that individual creative abilities of future teachers of choreography are revealed in the interest, drive and emotional attitude to creative work, in the quality of knowledge, level of the development of logical and creative thinking, imagination, independence and persistence in creative search, and ensure the creation of something subjectively new in a specific area. During the development of individual creative abilities of future teachers of choreography, in the process of professional training the actualization of listed abilities and formation of creative thinking take place, which determines the opportunity of creative self-realization and self-development. In the process of the development of creative abilities person gets the chance of self-realization which is important in the formation of professional's personality.

Keywords: *musical-rhythmic abilities, eurythmics, music art, dance, individual creative abilities, choreography, eurythmics and musical movement.*